sochi.ru 2014

Олимп Джэгухэр щIидзэным махуи 3-щ къэнэжар

ФИФ1 ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ПЪАНДЭРЭ КЪЫДОК1

№20 (22.678) ● 2014 гъэм мазаем (февралым) и 4, гъубж ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдок1 ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsalo.ru

«Эльбрус» мафIэгур гъэ къэс цIыху мин 300-м щIигъум къагъэсэбэпынущ

● Хъыбар гуапэ

Мазаем и 1-м ящэу гъуэгу теуващ «фирменн» дамыгъэр зиIэ ик1и КъБР-мрэ «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухамрэ я къару зэхэлък1э къызэрагъэпэща «Эльбрус» мафIэгур.

АБЫ ЯПЭ кьихуэу КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэ К1уэк1уэ Юрий Налшык къалэ Правительствэм и Унэм щахуэ́эщ «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и ящэ вице-президент Мишарин Александр, «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и вице-президент - «Федеральнэ пассажир компание» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и генеральнэ директор Акулов Михаил, «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и къудамэм - Кавказ Ищхьэрэ гъущI гъуэгум и унафэщIым и ящэ къуэдзэ Пястолов Владимир сымэ. Ахэр тепсэлыхьащ дяпэк1э зэрыхэдгъэхьэнум пыщIа Iуэхуэхэм. Псалъэм папщIэ, зэщIыгъуу зэпк1рахащ Налшык къалэм и транспорт системэр тэмэму зэтегъэуэвэным, абы и гъущI гъуэгу инфраструктурэр зыхуэныкъуэхэм, къращэк1 хьэпсэхэр кьыщрах, щрал-ъхь щыпIэхэр кьалэм дэхьным.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэ К1уэк1уэ Юрий, «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и ящэ вице-президент Мишарин Александр сымэ гъуэгу тракъуэвад Москвэрэ Налшыкрэ я кум дэтыну «Эльбрус» фирмэ мафIэгур. КъБР-м Транспортымрэ гъуэгу хозяйствэмк1э и министерствэр, «Федеральнэ пассажир компание» акционер зэгухьэныгъэ зэIухар зэрыззэгурыIуам тету республикэм и унафэщIхэм къалэн зыщащIыжащ «Эльбрус» мафIэгур зэригъэлажьэм пыщIауэ ар зи мылькуу щытым кьыIэрымыкьэу кьанэ ахъшэр хуапшыныжыну. «Федеральнэ пассажир компание» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам пщэрыльгъущI гъуэгум и унафэщIым и ящэ къуэдзэ Пястолов Владимир сымэ. Ахэр тепсэлыхьащ дяпэк1э зэрыхэдгъэхьэнум пыщIа Iуэхуэхэм. Псалъэм папщIэ, зэщIыгъуу зэпк1рахащ Налшык къалэм и транспорт системэр тэмэму зэтегъэуэвэным, абы и гъущI гъуэгу инфраструктурэр зыхуэныкъуэхэм, къращэк1 зэдымк1э цIыху мин 300-м щIигъу зек1уэнущ. Ар къэралым и гъущI гъуэгухэм зегъэужьынымк1э лъэбакъуэщIэщ», - жиIащ мафIэгур щрагъажьэм Мишарин Александр.

К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэщхьэхук1ащ ныкъуэдыкъуагъэ зиI1э цIыхуу мафIэгук1э зек1уэхэм папщIэ тыншыпIэ псори иджы пI1э дыдэу кьыззэрыззэрагъэпэщIэкъ щIар. «Абы икъук1э мыхьэнэзыхуэ иIэщ, сыту жыпIэмэ, республикэм щыпсэу ныкъуэдыкъуэхэр цIыху мин 65-м ноблагъэ, гу цIыкIк1э фIэк1 земык1уэфхэр 2500-рэ мэхъу. Ахэр транспортым и лъэныкьуэк1э зыхуэй хуэгъэзэнныр Iуэхутхьэбзэхэм я Iыхьэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ», - кьыхигъэщхьэхук1ащ КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэм.

Фирменн» мафIэгумк1э зек1уэхэм иджырей Iуэхутхьэбзэхэгъэ ягъуэтынущ. Вагонхэр я щIыбк1и я к1уэщIк1и ек1уу кьищIыкIащ. Дэтхэнэ поездми цIэ щхьэхуэ иIэщ, кьыздик1, здэк1уэ щIыпIэхэм ябыщIауэ.

«Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухэм дыдэрэ илъэсым Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и гъущI гъуэгухэм я инфраструктурэм зегъэужьыным сом мелуан 290-м нэблагъэ тригъэк1уэдэнущ, ар 2013 гъэм елыытауэ хуэди 6-к1э нэхъыбэщ, жиIащ Кавказ Ищхьэрэ гъущI гъуэгум и унафэщIым и ящэ къуэдзэ Пястовым Владимир. А ахьщэр нэхъыбэу зыхуэхащ Щэрдан, Прохладнэ станцхэм я гъущI гъуэгу инфраструктурэр къэгъэщIэрэ-щIэжьныгъэ электрокъарур кьыззрагъэсэбэпыр егъэфIэк1уэныгъэ.

«Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и ящэ вице-президент Мишарин Александр зэрыжи1амк1э, КъБР-м и унафэщIхэм ящыгъуу ахэр хэпIэнчэщ хьэпсэхэр кьыззэрыращэк1ыр егъэфIэк1уэныгъэ.

«Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и ящэ вице-президент Мишарин Александр зэрыжи1амк1э, КъБР-м и унафэщIхэм ящыгъуу ахэр хэпIэнчэщ хьэпсэхэр кьыззэрыращэк1ыр егъэфIэк1уэныгъэ. Гульыгъ щхьэхуэ игъэтащ террор шыгъуэр гъэмэщIэным, экономикэр щIэпхьаджагъэм кэыIэщIэгъыкIыным, Iулъхьэтын-кьэбыхьным ехьэлIа Iуэхугъуэ инхэр зэхэгъэк1ыным. ЗэIущIэм кьрихьэлIахэм захуигъазэу К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэщащ гъэззщIак1уэ властым и Iэнатlэхэм я лэжьэк1ым и фIагъыр къэIэтынымк1э, экономикэр кьэгъэщIэрэщIэжьнымк1э, социальнэ тк1ыгъэщ кьэгъэщэбэнымк1э, инвестицэ хальхьэн, хьэрычэтыщIэ Iуэхугъуэхэр кьызгъэпэща хьэн папщIэ япэ игъэщауэ зэфIэхыпхьэхэр гъэззщIэн зэрыхуейм. А къалэнхэри адрейхэри зэфIэк1ын папщIэ, К1уэк1уэм гу зэралъригъэтащи, псом япэрауэ республикэм кьыщызэгъэпэщыгъэщ жылагъуэ-политик» зэпIэзэрытынысгъэрэ хабзэр тэмэму гъэззщIэнымрэ. Следственнэ управленэм илъэс блэк1ам кьехьулIащ щIэпхьаджагъэ хьэпсэхэмрэ хьэпсэ дыдэхэмрэ, хабзэхьумэ Iэнатlэхэм я лэжьак1уэхэм я псэм е1энри хэту, апхуэдэуи экономикэ, коррупц унэтIыныгъэ зиIэхэр, кьыщIэгъэщынымк1э Iуэхугъэ ипэк1э игъэк1уэтэну.

Арщхьэк1э управленэм и лэжьыгъэм щынэхъыщхьэр, К1уэк1уэм кьызэрыкIуэщамк1э, фрыщIагъ бжыгъэхэрак1ым, атIэ уголовнэ судыщIэ Iуэхум хэтхэм конституцомк1э яIэ хуитыныгъэхэр фIэкIыпIэншэу ик1и ипэжипIэк1э гъэззщIэныгъэ, лей зэзыхьам Iэмал имыIэу тезыр зэрихьныр пхыгъэк1ынырц.

«Я хуитыныгъэхэмрэ мылькумрэ къащхьэщыжьын папщIэ хабзэхъумэ Iэнатlэхэм зыкъызыхуэзыгъэза щIыхуэм, - жиIащ К1уэк1уэ Юрий, - хабзэм кьыщыгъэзыва пIалъэм къитIасэу дзэпыкъуныгъэ нэс абыхэм къратын хуейщ».

Терроризмэмрэ экстремизмэмрэ е6эныр нэхъапэми хуэдэу кьалэн нэхъыщхьэхэм ящыщ зыуэ кьонэж. КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэм следователхэр кьыхуриджащ «щхьэмыгъэзэу щытыну, апхуэдэ щIэпхьаджагъэхэр кьэзыгъэхъу щхьэусыгъуэхэмрэ Iэмалхэмрэ я къыщIагъэщу ахэр щамыгъэIэну къагъэувыну».

Мыхьэнэшхуэ зиIэ унэтIныныгъэ К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэбелджылыкIащ коррупцэм пэщIэтыныр, къэрал мылъкур кьыщагъэзэсбэпк1э ныкъусаныгъэхэр кьыщIэгъэщыныр: «Инфраструктурэ объектхэр ухуэным, социальнэ Iэнатlэхэр къагъэщIэрэщIэжьным нобэ мылъкушхуэ хухах. Абы Iэмал кьет къулыкъущIэхэм я зэфIэкIэр кьемызэгъэ Iуэхугъуэхэм хуаунэтIнынымк1э. Апхуэдэхэм ящыщIэтыныр хуабжьу мыхьэнэшхуэ зиIэщ. Къэрал, муниципальнэ мылъкур хабзэм тету кьызэрагъэсэбэпыр кьэпщIэтэным и фIагъыр хэгъэхъуэн, къэралым кьищхэхуэр зэрытраугъашэм, ЖКХ-м, ухуэныгъэм, узынщагъэр хьумэным, АПК-м, щIыхуэм и псэуIэр кьызэгъэпэщынымк1э Iуэхугъуэхэр зыубзыху нэгъуэщI Iэнатlэхэм бюджет ахъшэр зэрыщагъэкIуэдым кIэлъыплъыныр нэхъ тк1ий щIыпхьэщ». Коррупцэм е6эныр, кьыхигъэщащ К1уэк1уэ Юрий, лъэныкьуэ псомк1и щагъэкIыпхьэщ, е9ы хабзэхьумэ Iэнатlэхэри хэту, ик1и зэрахъэ кьулыкъущхэ яIа фIыщIэхэмрэ емыплъытауэ, къабзэпхабзагъэ зыхэмылъ лэжьак1уэхэр Iугъэк1ыпхьэщ.

Следственнэ управленэм япэ иригъэщIыну хуей унэтIныгъэ кьонэж социальнэ кьыщыхэщыныгъэ зиIэ щIыхуэм, сабийхэри яхэту, к1элъызэрахьэ щIэпхьаджагъэхэр кьыщIэгъэщынщ. Балигъ мыхьуэхэм ялажьа щIэпхьаджагъэ хьэлъэхэмрэ хьэлъэ дыдэхэмрэ тамэму зэхэгъэк1ыныр кьызэгъэпэщыпхъэщ, балигъ мыхьуэхэм к1элъыззэрахьаxэми хуэдэу.

«Дэтхэнэ зы лэжьак1уэми и Iэзэгъымрэ жэуапльныгъэмрэ зэхьэхэри ведомствэм и фIагъыр нIуэ мэхъу», - кьыхигъэщащ зэIущIэм и к1эуным К1уэк1уэ Юрий.

Следственнэ комитетым КъБР-м щIиз и Следственнэ управленэм и лэжьак1уэ нэхъыфIхэр коллегием щагъэпэжащ.

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Коллегиехэр

Республикэм зэпIэззэрыту зиужьыным и Iэмал нэхъыщхьэщ цIыхухэм я шынагъуэншагъэмрэ хабзэк1э я сэбэп зыхэлъхэмрэ хъумэныр

2013 гъэм кърик1уахэм щыхэплъэжа УФ-м и Следственнэ комитетым КъБР-м щIиз Следственнэ управленэм и коллегием апхуэдэу щыжи1ащ КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэ К1уэк1уэ Юрий

Коллегием и лэжьыгъэм хэтащ федеральнэ инспектор нэхъыщхьэу КъБР-м щIиз Вербицкий Алексей, КъБР-м и прокурор Жариков Олег, къэрал к1уэцI Iуэхуэмк1э министру КъБР-м щIиз Васильев Сергей, УФ-м и ФСБ-м КъБР-м щIиз управленэм и унафэщI Кменный Сергей. УФ-м и Следственнэ комитетым КъБР-м щIиз и Следственнэ управленэм и унафэщI Устэ Валерий и докладым кууэу щызэпкърихащ республикэм щыщыIэ крминыбгэнэ щыгъэк1эр. Гульыгъ щхьэхуэ игъэтащ террор шынагъуэр гъэмэщIэным, экономикэр щIэпхьаджагъэм кэыIэщIэгъыкIыным, Iулъхьэтын-кьэбыхьным ехьэлIа Iуэхугъуэ инхэр зэхэгъэк1ыным. ЗэIущIэм кьрихьэлIахэм захуигъазэу К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэщащ гъэззщIак1уэ властым и Iэнатlэхэм я лэжьэк1ым и фIагъыр къэIэтынымк1э, экономикэр кьэгъэщIэрэщIэжьнымк1э, социальнэ тк1ыгъэщ кьэгъэщэбэнымк1э, инвестицэ хальхьэн, хьэрычэтыщIэ Iуэхугъуэхэр кьызгъэпэща хьэн папщIэ япэ игъэщауэ зэфIэхыпхьэхэр гъэззщIэн зэрыхуейм. А къалэнхэри адрейхэри зэфIэк1ын папщIэ, К1уэк1уэм гу зэралъригъэтащи, псом япэрауэ республикэм кьыщызэгъэпэщыгъэщ жылагъуэ-политик» зэпIэзэрытынысгъэрэ хабзэр тэмэму гъэззщIэнымрэ. Следственнэ управленэм илъэс блэк1ам кьехьулIащ щIэпхьаджагъэ хьэпсэхэмрэ хьэпсэ дыдэхэмрэ, хабзэхьумэ Iэнатlэхэм я лэжьак1уэхэм я псэм е1энри хэту, апхуэдэуи экономикэ, коррупц унэтIныныгъэ зиIэхэр, кьыщIэгъэщынымк1э Iуэхугъэ ипэк1э игъэк1уэтэну.

Арщхьэк1э управленэм и лэжьыгъэм щынэхъыщхьэр, К1уэк1уэм кьызэрыкIуэщамк1э, фрыщIагъ бжыгъэхэрак1ым, атIэ уголовнэ судыщIэ Iуэхум хэтхэм конституцомк1э яIэ хуитыныгъэхэр фIэкIыпIэншэу ик1и ипэжипIэк1э гъэззщIэныгъэ, лей зэзыхьам Iэмал имыIэу тезыр зэрихьныр пхыгъэк1ынырц.

«Я хуитыныгъэхэмрэ мылькумрэ къащхьэщыжьын папщIэ хабзэхъумэ Iэнатlэхэм зыкъызыхуэзыгъэза щIыхуэм, - жиIащ К1уэк1уэ Юрий, - хабзэм кьыщыгъэзыва пIалъэм къитIасэу дзэпыкъуныгъэ нэс абыхэм къратын хуейщ».

Терроризмэмрэ экстремизмэмрэ е6эныр нэхъапэми хуэдэу кьалэн нэхъыщхьэхэм ящыщ зыуэ кьонэж. КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэм следователхэр кьыхуриджащ «щхьэмыгъэзэу щытыну, апхуэдэ щIэпхьаджагъэхэр кьэзыгъэхъу щхьэусыгъуэхэмрэ Iэмалхэмрэ я къыщIагъэщу ахэр щамыгъэIэну къагъэувыну».

Мыхьэнэшхуэ зиIэ унэтIныныгъэ К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэбелджылыкIащ коррупцэм пэщIэтыныр, къэрал мылъкур кьыщагъэзэсбэпк1э ныкъусаныгъэхэр кьыщIэгъэщынымр: «Инфраструктурэ объектхэр ухуэным, социальнэ Iэнатlэхэр къагъэщIэрэщIэжьным нобэ мылъкушхуэ хухах. Абы Iэмал кьет къулыкъущIэхэм я зэфIэкIэр кьемызэгъэ Iуэхугъуэхэм хуаунэтIнынымк1э. Апхуэдэхэм ящыщIэтыныр хуабжьу мыхьэнэшхуэ зиIэщ. Къэрал, муниципальнэ мылъкур хабзэм тету кьызэрагъэсэбэпыр кьэпщIэтэным и фIагъыр хэгъэхъуэн, къэралым кьищхэхуэр зэрытраугъашэм, ЖКХ-м, ухуэныгъэм, узынщагъэр хьумэным, АПК-м, щIыхуэм и псэуIэр кьызэгъэпэщынымк1э Iуэхугъуэхэр зыубзыху нэгъуэщI Iэнатlэхэм бюджет ахъшэр зэрыщагъэкIуэдым кIэлъыплъыныр нэхъ тк1ий щIыпхьэщ». Коррупцэм е6эныр, кьыхигъэщащ К1уэк1уэ Юрий, лъэныкьуэ псомк1и щагъэкIыпхьэщ, е9ы хабзэхьумэ Iэнатlэхэри хэту, ик1и зэрахъэ кьулыкъущхэ яIа фIыщIэхэмрэ емыплъытауэ, къабзэпхабзагъэ зыхэмылъ лэжьак1уэхэр Iугъэк1ыпхьэщ.

Следственнэ управленэм япэ иригъэщIыну хуей унэтIныныгъэ кьонэж социальнэ кьыщыхэщыныгъэ зиIэ щIыхуэм, сабийхэри яхэту, к1элъызэрахьэ щIэпхьаджагъэхэр кьыщIэгъэщынщ. Балигъ мыхьуэхэм ялажьа щIэпхьаджагъэ хьэлъэхэмрэ хьэлъэ дыдэхэмрэ тамэму зэхэгъэк1ыныр кьызэгъэпэщыпхъэщ, балигъ мыхьуэхэм к1элъыззэрахьаxэми хуэдэу.

«Дэтхэнэ зы лэжьак1уэми и Iэзэгъымрэ жэуапльныгъэмрэ зэхьэхэри ведомствэм и фIагъыр нIуэ мэхъу», - кьыхигъэщащ зэIущIэм и к1эуным К1уэк1уэ Юрий.

Следственнэ комитетым КъБР-м щIиз и Следственнэ управленэм и лэжьак1уэ нэхъыфIхэр коллегием щагъэпэжащ.

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

«Эльбрус» мафIэгур гъэ къэс цIыху мин 300-м щIигъум къагъэсэбэпынущ

Мазаем и 1-м ящэу гъуэгу теуващ «фирменн» дамыгъэр зиIэ ик1и КъБР-мрэ «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухамрэ я къару зэхэлък1э къызэрагъэпэща «Эльбрус» мафIэгур.

АБЫ ЯПЭ кьихуэу КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэ К1уэк1уэ Юрий Налшык къалэ Правительствэм и Унэм щахуэ́эщ «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и ящэ вице-президент Мишарин Александр, «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и вице-президент - «Федеральнэ пассажир компание» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и генеральнэ директор Акулов Михаил, «Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и къудамэм - Кавказ Ищхьэрэ гъущI гъуэгум и унафэщIым и ящэ къуэдзэ Пястолов Владимир сымэ. Ахэр тепсэлыхьащ дяпэк1э зэрыхэдгъэхьэнум пыщIа Iуэхуэхэм. Псалъэм папщIэ, зэщIыгъуу зэпк1рахащ Налшык къалэм и транспорт системэр тэмэму зэтегъэуэвэным, абы и гъущI гъуэгу инфраструктурэр зыхуэныкъуэхэм, къращэк1 зэдымк1э цIыху мин 300-м щIигъу зек1уэнущ. Ар къэралым и гъущI гъуэгухэм зегъэужьынымк1э лъэбакъуэщIэщ», - жиIащ мафIэгур щрагъажьэм Мишарин Александр.

К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэщащ ныкъуэдыкъуагъэ зиI1э цIыхуу мафIэгук1э зек1уэхэм папщIэ тыншыпIэ псори иджы пI1э дыдэу кьыззэрыззэрагъэпэщIэкъ щIар. «Абы икъук1э мыхьэнэзыхуэ иIэщ, сыту жыпIэмэ, республикэм щыпсэу ныкъуэдыкъуэхэр цIыху мин 65-м ноблагъэ, гу цIыкIк1э фIэк1 земык1уэфхэр 2500-рэ мэхъу. Ахэр транспортым и лъэныкьуэк1э зыхуэй хуэгъэзэнныр Iуэхутхьэбзэхэм я Iыхьэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ», - кьыхигъэщащ К1уэк1уэ Юрий и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэм.

Фирменн» мафIэгумк1э зек1уэхэм иджырей Iуэхутхьэбзэхэгъэ ягъуэтынущ. Вагонхэр я щIыбк1и я к1уэщIк1и ек1уу кьищIыкIащ. Дэтхэнэ поездми цIэ щхьэхуэ иIэщ, кьыздик1, здэк1уэ щIыпIэхэм ябыщIауэ.

«Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам дыдэрэ илъэсым Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и гъущI гъуэгухэм я инфраструктурэм зегъэужьыным сом мелуан 290-м нэблагъэ тригъэк1уэдэнущ, ар 2013 гъэм елыытауэ хуэди 6-к1э нэхъыбэщ, жиIащ Кавказ Ищхьэрэ гъущI гъуэгум и унафэщIым и ящэ къуэдзэ Пястовым Владимир. А ахьщэр нэхъыбэу зыхуэхащ Щэрдан, Прохладнэ станцхэм я гъущI гъуэгу инфраструктурэр къэгъэщIэрэщIэжьнымрэ электрокъарур кьыззрагъэсэбэпыр егъэфIэк1уэныгъэ.

«Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и ящэ вице-президент Мишарин Александр зэрыжи1амк1э, КъБР-м и унафэщIхэм ящыгъуу ахэр хэпIэнчэщ хьэпсэхэр кьыззэрыращэк1ыр егъэфIэк1уэныгъэ.

«Урысейм и гъущI гъуэгухэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и ящэ вице-президент Мишарин Александр зэрыжи1амк1э, КъБР-м и унафэщIхэм ящыгъуу ахэр хэпIэнчэщ хьэпсэхэр кьыззэрыращэк1ыр егъэфIэк1уэныгъэ. Гульыгъ щхьэхуэ игъэтащ террор шынагъуэр гъэмэщIэным, экономикэр щIэпхьаджагъэм кэыIэщIэгъыкIыным, Iулъхьэтын-кьэбыхьным ехьэлIа Iуэхугъуэ инхэр зэхэгъэк1ыным. ЗэIущIэм кьрихьэлIахэм захуигъазэу К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэщащ гъэззщIак1уэ властым и Iэнатlэхэм я лэжьэк1ым и фIагъыр къэIэтынымк1э, экономикэр кьэгъэщIэрэщIэжьнымк1э, социальнэ тк1ыгъэщ кьэгъэщэбэнымк1э, инвестицэ хальхьэн, хьэрычэтыщIэ Iуэхугъуэхэр кьызгъэпэща хьэн папщIэ япэ игъэщауэ зэфIэхыпхьэхэр гъэззщIэн зэрыхуейм. А къалэнхэри адрейхэри зэфIэк1ын папщIэ, К1уэк1уэм гу зэралъригъэтащи, псом япэрауэ республикэм кьыщызэгъэпэщыгъэщ жылагъуэ-политик» зэпIэзэрытынысгъэрэ хабзэр тэмэму гъэззщIэнымрэ. Следственнэ управленэм илъэс блэк1ам кьехьулIащ щIэпхьаджагъэ хьэпсэхэмрэ хьэпсэ дыдэхэмрэ, хабзэхьумэ Iэнатlэхэм я лэжьак1уэхэм я псэм е1энри хэту, апхуэдэуи экономикэ, коррупц унэтIныныгъэ зиIэхэр, кьыщIэгъэщынымк1э Iуэхугъэ ипэк1э игъэк1уэтэну.

Арщхьэк1э управленэм и лэжьыгъэм щынэхъыщхьэр, К1уэк1уэм кьызэрыкIуэщамк1э, фрыщIагъ бжыгъэхэрак1ым, атIэ уголовнэ судыщIэ Iуэхум хэтхэм конституцомк1э яIэ хуитыныгъэхэр фIэкIыпIэншэу ик1и ипэжипIэк1э гъэззщIэныгъэ, лей зэзыхьам Iэмал имыIэу тезыр зэрихьныр пхыгъэк1ынырц.

«Я хуитыныгъэхэмрэ мылькумрэ къащхьэщыжьын папщIэ хабзэхъумэ Iэнатlэхэм зыкъызыхуэзыгъэза щIыхуэм, - жиIащ К1уэк1уэ Юрий, - хабзэм кьыщыгъэзыва пIалъэм къитIасэу дзэпыкъуныгъэ нэс абыхэм къратын хуейщ».

Терроризмэмрэ экстремизмэмрэ е6эныр нэхъапэми хуэдэу кьалэн нэхъыщхьэхэм ящыщ зыуэ кьонэж. КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэк1э зыгъэзащIэм следователхэр кьыхуриджащ «щхьэмыгъэзэу щытыну, апхуэдэ щIэпхьаджагъэхэр кьэзыгъэхъу щхьэусыгъуэхэмрэ Iэмалхэмрэ я къыщIагъэщу ахэр щамыгъэIэну къагъэувыну».

Мыхьэнэшхуэ зиIэ унэтIныныгъэ К1уэк1уэ Юрий кьыхигъэбелджылыкIащ коррупцэм пэщIэтыныр, къэрал мылъкур кьыщагъэзэсбэпк1э ныкъусаныгъэхэр кьыщIэгъэщынымр: «Инфраструктурэ объектхэр ухуэным, социальнэ Iэнатlэхэр къагъэщIэрэщIэжьным нобэ мылъкушхуэ хухах. Абы Iэмал кьет къулыкъущIэхэм я зэфIэкIэр кьемызэгъэ Iуэхугъуэхэм хуаунэтIнынымк1э. Апхуэдэхэм ящыщIэтыныр хуабжьу мыхьэнэшхуэ зиIэщ. Къэрал, муниципальнэ мылъкур хабзэм тету кьызэрагъэсэбэпыр кьэпщIэтэным и фIагъыр хэгъэхъуэн, къэралым кьищхэхуэр зэрытраугъашэм, ЖКХ-м, ухуэныгъэм, узынщагъэр хьумэным, АПК-м, щIыхуэм и псэуIэр кьызэгъэпэщынымк1э Iуэхугъуэхэр зыубзыху нэгъуэщI Iэнатlэхэм бюджет ахъшэр зэрыщагъэкIуэдым кIэлъыплъыныр нэхъ тк1ий щIыпхьэщ». Коррупцэм е6эныр, кьыхигъэщащ К1уэк1уэ Юрий, лъэныкьуэ псомк1и щагъэкIыпхьэщ, е9ы хабзэхьумэ Iэнатlэхэри хэту, ик1и зэрахъэ кьулыкъущхэ яIа фIыщIэхэмрэ емыплъытауэ, къабзэпхабзагъэ зыхэмылъ лэжьак1уэхэр Iугъэк1ыпхьэщ.

Следственнэ управленэм япэ иригъэщIыну хуей унэтIныныгъэ кьонэж социальнэ кьыщыхэщыныгъэ зиIэ щIыхуэм, сабийхэри яхэту, к1элъызэрахьэ щIэпхьаджагъэхэр кьыщIэгъэщынщ. Балигъ мыхьуэхэм ялажьа щIэпхьаджагъэ хьэлъэхэмрэ хьэлъэ дыдэхэмрэ тамэму зэхэгъэк1ыныр кьызэгъэпэщыпхъэщ, балигъ мыхьуэхэм к1элъыззэрахьаxэми хуэдэу.

«Дэтхэнэ зы лэжьак1уэми и Iэзэгъымрэ жэуапльныгъэмрэ зэхьэхэри ведомствэм и фIагъыр нIуэ мэхъу», - кьыхигъэщащ зэIущIэм и к1эуным К1уэк1уэ Юрий.

Следственнэ комитетым КъБР-м щIиз и Следственнэ управленэм и лэжьак1уэ нэхъыфIхэр коллегием щагъэпэжащ.

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Дыгуасэ

ЗэфIагъэк1ар мащIэкъым

КъБР-м ЦIыхуб? хьыбарегъащIэ Iуэхущ1апIэхэмк1э, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмк1э министерствэм и коллегием хэтхэм я зэIущIэ мазаем и 3-м ек1уэк1ащ.

МИНИСТЕРСТВЭМ 2013 гъэм зэфIагъэк1аxэм, дызытехьа илъэсым Iуэхущ1апIэ зэрыгъэгъуэнущ щIыпхьэ хуэтыкIуэ, епIыкIк1э зэхуэмыдэхэр кьыщагъэлъэгъуащ.

ЗэIущIэр кьиззIуихащ КъБР-м ЦIыхуб? хьыбарегъащIэ Iуэхущ1апIэхэмк1э, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмк1э и министрым и къалэнхэр зыгъэзащIэ **Къумахуэ Мухьэдин**, Илъэс к1уам министерствэм зэфIигъэк1а, къиIэта Iуэхуэхэм зэпкърыхауэ я гугъу ищIа нужь, абы жиIащ, зэфIахар куэд хьуми, къапэщылъыр зэрынэхьыбэр.

Министерствэм 2013 гъэм иригъэк1уэк1а лэжьыгъэм арэзы укъищIу къалъытэри, дызэрыт илъэсым ящIэнхэм дыщIызыгъужьи щыIэмэ, махищ пIалъэм къриубыдэу къагъэхьыну зэгурыIуащ.

ЩОМАХУЭ Залим.

ЛэжьапщIэм хохъуэ

2013 гъэм дыгъэгъазэм и 2-м къащта Федеральнэ закон №336-ФЗ-мк1э зэхьуэк1ыныгъэ хальхьащ «Нэхъ мащIэ дыдэу ят лэжьапщIэм и Iуэхук1э» Федеральнэ законым и 1-нэ статьям. Абы ипкъ иткIэ сом 5205-м щегъэжьауэ мазэм нэхъ мащIэ дыдэу ят улахуэр дызэрыт илъэсым щIыщIэм и 1-м щыщIыдзауэ сом 5554-м нэсу хагъэхъуащ.

КъБР-м и прокуратурэ.

● Къэрал Iуэхущ1апIэхэм

Iэщ1агъэм хурагъаджэ

2013 гъэм Къэбэрдей-Балькъэрым цыху 14968-рэ нэгъуэщI Iэщ1агъэм ыкъуагъэхьэзыращ. Абыхэм ящыщу 863-р ныкъуэдыкъуэщ.

КъБР-м цыхуэхэр Iэнатlэк1э кьызэзыгъэпэщ и къэрал комитетым Iэщ1агъэ кьахуэхэмныкIэ абы хуегъэджэныкIэ и къудамэм и унафэщI Чеченовэ Джаннэ кьызэрыджи-Iамк1э, цыху 1179-м профессиональнэ щIэныгъэ ирагъэгъуэтащ, 77-р сабий зиIэу пIалъэк1э щыс анэхэщ.

Цыху 692-м къэрал психологие дзэпыкьыныгъэ ягъуэтащ.

ХЪЫДЗЭ Мурат.

Ди еджапIэхэр апхуэдэу зэрахъуэмэр?

Москва дэт 263-нэ курыт щколым дыгъуасэ щ1ек1уэк1ам хуэдэ нэхъыбэрэ къыщыхъуу дыдзэсар США-рщ.

Епщ1анэ классым щIэс щIалэр, щэджагъуэ нэблагъаеу, фочитI иныгъыу школым щыIхащ. Ар дерсым щIэсхэм ятеуэри, географиер езыгъэжьамрэ зы хабзэхьумэрэ иу-к1ащ. Сыхьэтым нэс сабийхэр пашым къыщIимыгъэк1ыу иныгъащ. Кьраджа хабзэхьумэхэм ящыщ зым уIэгъэ ищIащ щIалэ цIыкIм, иужьк1э ар яубыдри еджапIэм ящIащ.

Кьэхуэм къигъэжьар, игъэгуэзвар классым си сабий щIауэ́быда адэ-анэхэм я закъуэкъым. «Фочитl зыныгъ цIыхур еджапIэм щхьэ щIагъэмэ? Ди еджапIэхэр апхуэдэу зэрахъуэмэр?» - тк1ийуэ ахэр зэрыщIэупщIэр щIэбгъэщIэгъуэни щIэпхьаджагъэр зылэжьар щIалэ сабыр, фы дыдэу еджэу щытауэ жаIэ, уеблэмэ дыщэ медаль зыхуэфащэу къэлъытэхэм ящыщт. Иджы абы дохутырхэр кьоплъ, къэхъуам и щхьэусыгъуэр зэхагъэк1.

Къалащхьэм и Iэтащхьэ Собянин Сергей унафэ ищIауэ, къапщытэ къалащхьэм и курыт еджапIэ псоми шынагъуэнщагъэр кьызэрыщызэгъэпэщар.

Сочэ зэхьэзэхуэхэм хуэхьэзырц

«УХуэныгъэ псори иджырей пщ1ал?эхэм йозагъэ. Я фIагъыр къэтпщ1эттати, спортсменхэм я тыншыпIэ псомк1и ахэр кьызэгъэпэщащ», - жиIащ Дунейпсо Олимп Комитетым и президент Бах Томас.

Абы кьызэрильытэмк1э, Сочэ хуэхьэзырц. ЩIымахуэ Олимп зэхьэзэхуэ зэхъуэфI дыдэхэр егъэк1уэкIыным.

«Дэ дыщIыщ олимп кьуажэхэм, спортсменхэм депсэльыпIащи, шэч кьытетхьэркьым псори фIы дыдэу зэрек1уэкIынум, - кьажриIащ Бах журналистхэм. - Мыкъэнэшхуэ иIэщ зэхьэзэхуэхэр щек1уэкIыну щIыпIэхэмрэ спортсменхэр щыпсэуну унэхэмрэ зэрызэпэгъунэгъу дыдэм. Ахэр къэтэджу лъэс

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

Къэралым и нэIэм щIэтщ

● ЗэIущIэхэр

КЪР-м и Правительствэм и Унэм мэрем кIуам щызэхэтащ зэIущIэ щыхэпэ. Ар теухуауэ щытащ Зыуэ щыт къэрал экзаменыр 2014 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым зэрыщекIуэкIынум. Абы хэтащ КЪР-м и Iэтащхьэм и къэлэнхэр гIыбзэкIэ зыгъэIащIэ КIуэкIуэ Юрий, КЪР-м и Парламентым и Тхьэмадэ Чеченов Ануар, КЪР-м и Правительствэм и Унафэщ Храмов Константин, министерствохэм я унафэщIхэр, КЪР-м и хабзэхъумэ органхэм, Жылагъуэ палатэм я лIыкIуэхэр, республикэм и куэдкIэ, къэлэхэм я администрацэхэм я Iэтащхьэхэр, егъэджакIуэхэм, цIыкIуэхэм я пашэхэр, еджапIэ нэхъыщхьэхэм я унафэщIхэр, нэгъуэщIхэр.

ЗэIущIэр къызэIуихри КIуэкIуэ Юрий кIэщу къытеуведыIащ ЕГЭ-м жылагъуэм щIэ мыхьэнэр зыхуэдэм, абы пымыщIа унагъуэ, цIыху щхьэхуэ куэд зэрыщымыIэм. Апхуэдэуи абы къызэхуасахэм ягу къигъэкIыжащ 2013 гъэм ди республикэм щекIуэкIа къэпщытэнигъэхэм псалъэмакъ къикIауэ зэрыщытар икIи ахэр и щхьэусыгъуэу щыналъэр федеральнэ кIэлъплъпльныгъэ щхьэхуэм зэрыщIагъэувари къыхигъащ.

- Къэрал псом хэлуцIыкIу щыхьэ а ныкъусаныгъэхэм хуэдэ афIэкIа къэмыгъэхъунырэ ЕГЭ-р ди республикэм къызыхуэтыншэу къыщыдзэгъэпэщыныр икIи щегъэкIыжыныр абы хэт дэтхэнэ зыми и дежкIи къалэнышхуэ икIи жуаулныныгъэ ин зыпылъ Iуэхуц, - къыхигъащ КIуэкIуэм. - Зыуэ щыт къэрал экзаменым епха Iуэхуг Iуэ псори КЪР-м и Правительствэм и нэIэм ткIийуэ щIэтынущ.

ЕГЭ-м къызыхуэтыншэу зыхуэзъхьэзыныным, ар ныкъусаныгъэ хэмылъу республикэм 2014 гъэм щегъэкIуэкIыным ехьэпIа Iуэхугъуэхэм теухуауэ зэхуэсым доклад щищIащ КЪР-м егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министрым и къалэнхэр зыгъэзащIэ **Емуэ Нинэ.** Зыуэ щыт къэрал экзаменым республикэм нобэкIэ щIэ щытыкIэм, ар егъэпIэкIуа хъун папщIэ лэжьыгъэхэр къыщигъэльэгъуащ абы и докладым.

- 2013 гъэм ди щIыпIэм щекIуэкIа Зыуэ щыт къэрал экзаменым кърикIуахэм нобдзэгубдзаплъэу дыхэплъэщащ икIи абы хэпльэ ныкъусаныгъэхэм къыгурымыуэжьын папщIэ, лэжьыгъэ пыухыкIаэр министерствэм мы зэманым зэфIех, - жиIащ Емузым. - Къэбгъэльагъуэмэ, ЕГЭ-м и хабзэ лъабжьэхэр убзыхуэ ухуащ, къэпщытэныгъэм хэтыну псори: еджакIуэхэр, егъэджакIуэхэр, адэ-анэхэр, къэпщытэныгъэхэр - зыихэт зэIущIэхэр мызэ-мытIэу щедгъэкIуэкIащ щIыпIэ-щIыпIэхэм. Абыхэм я жэрдэмщIакIуэр Зыуэ щыт къэрал экзаменыр 2014 гъэм КЪР-м щегъэкIуэкIыныкIэ министерствэм къызригъэпсыхьа къэкIуэ хэт IэщIагъэлIэкIэр, щIыпIэхэм ЕГЭ-мкIэ жэуап зыых цIыху щхьэхуэрэщ.

Емузым зэрыжиIамкIэ, ЕГЭ-мкIэ республикэ сайт къызэIуахащ, апхуэдэу мэлажьэ телефон «пщтырыр». Аизэ ныкъусаныгъэ, цIыхухэм зыпащIэфынущ абы и къыдзэгъэпэщащIуэхэм, кIэлъплъапльхуэхэм. Курыт школыр къэзыух ныбжьыщIэхэр кьапэщыльэ экзаменхэм нэхъыбэрэ хуагъэхъэзырын, ябгьдэдэ щIэныгъэхэр кьапщытэжьын щхьэкIэ, нэхъ тегушхуауэ, шынэ яхэмылъу я Iуэхур зэфIэхьын папщIэ, курыт школхэм щрагъэкIуэкI урысыбзэмрэ математикэмкIэ ЕГЭ щытыкIэ зиIэ лэжьыгъэхэр. Иужьрейуэ ирагъэкIуэкIа апхуэдэ къэпщытэныгъэхэм къызэрагъэпэсрэгъажьмкIэ, ныбжьыщIэхэр ЕГЭ-хэр тыным нэсу хуэжьащIэхьэ. Ар къэпщытэныгъэхэм, абыхэм я жэрдэмщIакIуэр Зыуэ щыт къэрал экзаменыр 2014 гъэм КЪР-м щегъэкIуэкIыныкIэ министерствэм къызригъэпсыхьа къэкIуэ хэт IэщIагъэлIэкIэр, щIыпIэхэм ЕГЭ-мкIэ жэуап зыых цIыху щхьэхуэрэщ.

Емузым зэрыжиIамкIэ, ЕГЭ-мкIэ республикэ сайт къызэIуахащ, апхуэдэу мэлажьэ телефон «пщтырыр». Аизэ ныкъусаныгъэ, цIыхухэм зыпащIэфынущ абы и къыдзэгъэпэщащIуэхэм, кIэлъплъапльхуэхэм. Курыт школыр къэзыух ныбжьыщIэхэр кьапэщыльэ экзаменхэм нэхъыбэрэ хуагъэхъэзырын, ябгьдэдэ щIэныгъэхэр кьапщытэжьын щхьэкIэ, нэхъ тегушхуауэ, шынэ яхэмылъу я Iуэхур зэфIехьын папщIэ, курыт школхэм щрагъэкIуэкI урысыбзэмрэ математикэмкIэ ЕГЭ щытыкIэ зиIэ лэжьыгъэхэр. Иужьрейуэ ирагъэкIуэкIа апхуэдэ къэпщытэныгъэхэм къызэрагъэпэсрэгъажьмкIэ, ныбжьыщIэхэр ЕГЭ-хэр тыным нэсу хуэжьащIэхьэ. Ар къэпщытэныгъэхэм, абыхэм я жэрдэмщIакIуэр Зыуэ щыт къэрал экзаменыр 2014 гъэм КЪР-м щегъэкIуэкIыныкIэ министерствэм къызригъэпсыхьа къэкIуэ хэт IэщIагъэлIэкIэр, щIыпIэхэм ЕГЭ-мкIэ жэуап зыых цIыху щхьэхуэрэщ.

Емузым зэрыжиIамкIэ, ЕГЭ-мкIэ республикэ сайт къызэIуахащ, апхуэдэу мэлажьэ телефон «пщтырыр». Аизэ ныкъусаныгъэ, цIыхухэм зыпащIэфынущ абы и къыдзэгъэпэщащIуэхэм, кIэлъплъапльхуэхэм. Курыт школхэм щрагъэкIуэкI урысыбзэмрэ математикэмкIэ ЕГЭ щытыкIэ зиIэ лэжьыгъэхэр. Иужьрейуэ ирагъэкIуэкIа апхуэдэ къэпщытэныгъэхэм къызэрагъэпэсрэгъажьмкIэ, ныбжьыщIэхэр ЕГЭ-хэр тыным нэсу хуэжьащIэхьэ. Ар къэпщытэныгъэхэм, абыхэм я жэрдэмщIакIуэр Зыуэ щыт къэрал экзаменыр 2014 гъэм КЪР-м щегъэкIуэкIыныкIэ министерствэм къызригъэпсыхьа къэкIуэ хэт IэщIагъэлIэкIэр, щIыпIэхэм ЕГЭ-мкIэ жэуап зыых цIыху щхьэхуэрэщ.

Емузым жиIаужи ЕГЭ-м и Следственнэ комитетым КЪР-м щиIэ Iэнатlэм и унафэщI **Устэ Валерэрэ** зэIущIэм кIэщIу щытепсэлъыхьащ ЕГЭ-м 2013 гъэм ди республикэм зэрыщекIуэкIам хэпльэ ныкъусаныгъэхэм, хабзэр кьыдзэпэщащIуахэм епха къалэта Iуэхугъэм хабзэхъумэ органкэр зэрыхэпльэм, следственнэ къэпщытэныгъэхэм зэрыпащIам, хабзэм пщIэ хуэзымыщIэтхэнэми хуэфэщэн кьудэ зэрыгралъхьэнум.

Зэхуэсым и лэжьыгъэм жыджэру хэтащ **Чеченов Ануар, Храмов Константин,** ГъуэджэхэмкIэ Кавказ Ищхьэрэ институтым и ректор **Рахаев Анатолий** сымэ, нэгъуэщIхэри.

Зытепсэлъыхьа IуэхугъуэхэмкIэ унафэ хэхахэр зэIущIэм къыщащтащ. Ахэр яхуэгъэзащ КЪР-м Егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм, республикэм и къалэ, район администрацэхэм, КЪР-м щIэ хабзэхъумэ Iэнатlэхэм я унафэщIхэм, апхуэдэу КЪР-м и Жылагъуэ палатэмрэ ЕГЭ-р 2014 гъэм республикэм щегъэкIуэкIыныкIэ КЪР-м и Правительствэм и нэIэм щIэту лажьэ лэжьакIуэ гупымрэ (унафэщIыр Марьяш Иринэщ). Унафэхэр гъэзэщIа зэрыхъум кIэлъплъапльхуэ КЪР-м и Правительствэм и Унафэщ Храмов Константин.

ЖЫЛАСЭ МариТ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым Уху ныгъэмрэ архитектурэмкIэ и министерствэм щыщыIэм и 23-м щекIуэкIащ УФ-м щыхь зиIэ и уухаIуэ, псэужьмэ зи ныбжьыр илъэс 80 а махуэм ирикъун хуея Бетрожь Къазбулэт и фэеплъ пшыхь.

IУЭХУЩIАПIЭМ зэIущIэхэр щрагъэжьэкIэкI и пэшыпхуэм щыIэхуэсат нэгъабэ зыщцкьэуIуи и 12-м зэуэзэпсэу дунейм ехьыжа Бетрожь Къазбулэт и Блахэр, и ныбжьэгъуэр, къыдэлажьэу щытахэр, и ныбжьэгъуэхэр, журналистхэр.

Ягу кьагъэкIыж уухаIуэ щIэрыIуэм теухуа пэублэ псалъэ жыIэным, зэхьыхьэ езыгъэкIуэкIари Къазбулэт яужькIэ «Стройдеталь» заводым и унафэщIу лэжьа Сыжажэ Хъуасенэ.

- Зи Iуэхущафэкъ щытхъу къэзылэжьхъэм пщIэ лей кьалъыхъуэркъым. Мис абыхэм ящыщт хьэл-щэн дахэ зыхэлъа, Iэдэбу дунейм тета. Хьэтчей кьуажэм кьыщалъхуа, щапIа, зи гъащIэм щыщу ильэс 50-р уухаIуэ Iэщагъэм езыпха Бетрожь Къазбулэт, - жиIащ Сыжажэм. - НэгъуэщI кьудэхэм хуэдэу, а щапIэм и сабингъуэр Хэку зауэшхуэм-рэ абы кьыкIэльыкIуэ лъэхъэнэ хъэльэмрэ зихубыащ. Балигъ гъащIэм щыщIидзами, ар апхуэдизкIэ гугъуехьэм ипсыхьатри, лэжьыгъэмкIи кьыпкIэтынутэкьым, тыншыпIи кьыпльыхуэнутэкьым, щIэныгъэкIи и чэнджэщкIи и учфэм щIэтхэм сытым дежи зафIигъэжьэну хьэзыт. А лъхъэнэм республикэр уухаIуэ Iэзэхэм зэуэкьыкъэнти, зыхуедджа Iэщагъэр игъэщIыпкIэ-тым и тхьамадэ СумаевАхьмэт, «Къэббалъкъавтодор» предприятэм и унафэщIу лэжьа Iэмалшы Мухьэрбий, «Ай Би Си» уухаIуэ компаниэм и кьыдзэгъэпэщащIуэ Поповичи Викторэ, «Хъэтуей» ассоциацэм и тхьамадэ, республикэм спортымкIэ и ветеранхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Кьуэдзокьуэ Аниет, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и егъэджакIуэ Марыщ Мухьэмэд, «Къэббалъкъкоммунремстрой» ООО-м и генеральнэ директор Гъуэлпащ-ЩIалэ гумызагъэм, етIысэх жьыхуэIэр имыщIэу, техникэщIэр зэтриухуэрэ.

- Къазбулэт зыпэрыуэ Iуэхухэм апхуэдизкIэ гъащIэншхуэ хилъхьэри, ар щытIапльхуэкIэ дэрэ ди «шуупэ Iуэхуэм» зэрызыкъыкIэрыдмыгъэхуным яужь дитт. ЛэжьапIэм жэщкIэрэ кьащыни куэдрэ кьэ-хурт, - кьыпищащ и псальэм Къуэдзокьуэ Хьэзрэил.

1973 гъэм кьыщыщIэдзауэ пенсэм щыкIуа 1994 гъэм нэсыху «Стройдеталь» заводым и унафэщIу щытар Бетрожь Къазбулэтщ. А лъэхъэнэм кьриубыдэу, уухаIуэ Iэзэм производствэм фIыуэ хэзыщIыкI, абы и кIуапIэ-хэмыпIэ-хэм фIыуэ щыгъуазэ лэжьакIуэ гуп телыыдж зэщIигъэуIуэну зэуэфIэкIащ. Къазбулэт апхуэдизкIэ пщIэ хуащIыртри, и унафэм щIэтхэр зыхуеи хуитъхэзэнырэ.

- Къазбулэт гупым кьыт-хуэсакъыу зэрыщытам и нэщэнэу мыри кьыхуэзэщынут, - жиIащ Кьуэдзокьуэм. - И лэжьэгъуэхэр зыгъэпсэхуэкIэ узыншэм дыкьыхуриджэ кьудей мыхьуу, зы ильэс кьэмынэу ди республикэм и щIыпIэ дахэхэм зыщыдигъэпльхьуу щытащ. Бетрожьым, ахъшэр кьыдэгъэхуэн хуейщ жимыIэу, ди щIэныгъэм хэдгъэхуэн папщIэ, ди къэралым и нэгъуэщI щIыпIэхэм щылажьэ предприятэхэм дитащкIэрт. IэфIу сигу кьинэжащ Къазбулэт и анэри. Ар, апхуэдизкIэ щIыху удэхьыхэт икIи гумащIэти, еш жыхуаIэр имыщIэу, Хьэтчей нэс кьыкIыртри, и кьуэр зригъэльагъун папщIэ, Налшык щIэх-щIэхыуэ кьакIуэрт. АпщондэхункIи, кьыздришэжьа шхэн берыч-хъэм щыщ кьыхихгъэщхьэхукIыртри, кьызыхуэжIуа и кьуэм кьыдэлажьэхэм кьыттригуашэу щытащ, «мыбы щыщ зыIубмыгъэхэужкIэ Iэмал иIэкьым!» - жиIэртри. Си щхьэжьэ апхуэдизкIэ гумызагъэгъэр хьэлэлагъэ зыбгъэдэлъ анэ кьэзгъэщIа гъащIэм и кIуэцIым сыщрихьэлIауэ кьыскъуэщIэжыркъым. Нобэ щытхъу кьызыхуэтхьэк эзанэ-зэкъэуми я псэр ахьрэ-шэм къыщытщыгуфIыкIыкIи Тхъэм ищI!

Министерствэм и пэшыпхуэм а пщыхьэщхьэм щыIэхэта зэхьхьэр кьызэгъэтэщIыныкIэ жэрдэмщIэр зейр Бетрожь Къазбулэт и кьуажэгъу, и благъэ, зэман куэд щIауэ Налшык дэс, журналист Iэщнокьуэ Олегщ. Абы пшыхьым ипэ кьихуэу, зи цIэр ягъэльапIэ цIыхум теухуауэ, республикэм кьыщыдзэкI газетхэм яхуэзбгрнгъэха тхыгъэм кьыхуэрыхэщIкIэ, ящрьхэдэ зи псалъэ хэхтыка Къуэдзокьуэ Хьэзрэил апхуэдизкIэ конструктор-механик Iэзэти, «Стройдеталь» заводыр зыхэлъхьыкьыжа Iэмэпсымэхэм я унафэщIу щыта Бетрожь Сослъэнбэчи.

- Си кьуэшым хужьифIа псалъэ гуапэхэм яужькIэ, мыбдежым кьытезгъэзэжу Къазбулэт щытхъу кьыхуэсхьыну кьысхуегъэжIыркъым, ауэ Бетрожьэ ди лIакьуэми, Хьэтуейми, эрэрыщыту республикэр кьэтщтэми, кьыгущIэхъуэ щIэблэр зэрыщытын хуейм теухуауэ, нобэ зи цIэр ягъэльапIэ цIыхум кьигъэщIа гъащIэ екIуэмрэ абы хьэл-щэн дахэу хэльамрэ щапхьэфIкIыну кьызоIэлытэ, - жиIащ Сослъэнбэч. - Сэ езым зэман кIыхькIэ дзэм сыхэту Урысей пхащIэм кьульыкъу щысщIащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым сыкIыхьэжауэ, сызыбгъэдыхьэ цIыхухэм си унэцIэр щызэхахкIэ, ягъэ зыкьыззэрыскъуагъэзэр «Уэ Къазбулэт уримыкIуэну пIэрэ?» упщIэрэт. Ар си гуапэ мыхьуу кьанэртэкъым. Апхуэдэ благъэ зэрыгъэIам папщIэ согушхуэ! Мыдрейуэ, фIыщIэ лей яхуэсщIыну сыкуэйт зэкьыхьэр кьыззэзыгъэпщащэхэм. Псом япэрэуэ, Ухуэныгъэмрэ архитектурэмкIэ министерствэм щылажьэхэм. КIэлъыкIуэу, нобэрей пшыхьыр зыгъэдэхэ Къазбулэт кьыдэжьауэ щытахэм, и ныбжьэгъуэхэм, Хьэтуей нэс кьикIа и кьуажэгъуэхэм, журналистхэм. Гугъу зезыгъэхьыу зэхьхьэм зыкьрезыгъэхьэлIа псоми уэнынщагъэ бгъэфIэу, фи унагъуэхэм гугъэзгъэгъуэрэ мамырыгъэрэ щымыщIэн Тхъэм ищI!

Зи дэтхэнэ махуэри Iуэхуфlкlэ гъэнщIауэ кьекIуэкIа Бетрожь Къазбулэт и гуащIэ хьэлэлыр гульитэнщэ хуэкьыным. Къэрал дамыгъэрэ фIыщIэ тхьылъ куэд абы кьыхуагъэфащащ. «Къэбэрдей-Балъкъэрым щыхь зиIэ и уухаIуэ» щIэ лъапIэри кьыфIащауэ щытащ.

- Къазбулэтрэ сэрэ зы школ дыз эдыщIэсащ, ар сэр нэхърэ илъэситlкlэ нэхъыбэ, - щыжиIащ зэIущIэм пшыхьыр зытеухуар фIыуэ зыщIыхуу щытэ, абы и кьуажэгъу, - щыжиIащ зэIущIэм пшыхьыр зытеухуар фIыуэ зыщIыхуу щытэ, абы и кьуажэгъуэ, журналистхэм, Iэщагъэлэ цIэрыIуэ Хьэщэгъэ Iэзэм и Iэщагъэ зэрыщIыгъуэ, цIыхугъэ зэрыщIыгъуэ, щапIэ хьэфI кьызытепхуэ хъэ хабзэ-бзыпхъи зэрахьэрт. Къазбулэт «Стройдеталь» заводым и унафэщIу, сэ Лэскэн мэз хозяйствэм сыщыIэу, паркет кьызыхащIыкIын пхъэхэкI щхьэкIэ зыкьытхуигъэзауэ щытащ. Абы лъандэрэ нэхъыфIуи дызэрыщIыхуащ, нэхъ ныбжьэгъуи дызэхуэхьащ. ГъэщIэгъэуаныракъэ, Къазбулэт хуэзфIэкIаш завод цIыкIуу кьыщIрагъэдзын я гугъа ухуэныгъэм зригъэубгъун. Сэ куэдрэ кьыскухуящ Бетрожьыр щылажьэм сыкIуэну. АпщондэхункIи, абы и Iуэху зехьэхэ-бгъэдыхьэм сыкIэлъпIлъыр. Ар цIыхуэм зэрахущыт щыкIэм гу лъыпытэну фIэкIа ухуейгъэкIым! И унафэм щIэтхэм кьыкIрагъэм Бетрожьыр гъэхуауэ едаIуэрт, Iуэхуу кьрахьэлIэхэм зэкIэлъIгъэкIуэу жэуап яритыжьыфырт. УмышIэгъуаи Iуэтэжыгъуейщ абы адыгагъэу хэльар зыхуэдизыр!

Зэхьыхьэм кьыщыпсэльащ а лъэхъэнэм «Къэббалъкъгражданстрой» трестым зыхьэ уухаIуэ ящыщ, кьуажэдэсхэр зэщIэгъэуIуэныкIэ хэлIыфIыхьащ тхьамадэ махуэ, нэхъыжьыфI Къуэдзокьуэ Анатолэ.

Къызыхэха лъэпкъым, кьэзылъхуахэм яхуэфащэу, абыхэм я пщIэрэ я нэмысымрэ фIэлъапIэу Бетрожь Къазбулэт дунейм тетащи, хъуэпсапIэрэ мураду иIахэм и щэлIэм кьахуэзэпищэну ди гуапэщ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Сурэтхэр **МАМИЙ** *Руслан Iуэхугъэм 12-12-12-м трихащ.*

КъызыхуигъэщIар игъэзэщIащ

● Фэеплъ

Бетрожь Къазбулэт

Цыхухэм яIуцIэн папщIэ республикэм и прокуратурэм и лэжьакIуэхэр 2014 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къалэхэмрэ районхэмрэ я прокуратурэхэм зэрыкIуэнур

ЦыкIуэну махуэр	Районыр, къалэр	Цыхухэм щахуэзэну зэманыр	Республикэм и прокуратурэм и лэжьакIуэу цыхухэм яхуэзэнуи я къулыкъур, и унэцIэр, и цIэр, и адрисIэр
2014 гъэм мазаем и 6-м	Прохладнэ район	Сыхьэтыр 16-18-хэм	КЪР-м и прокуратурэм и дэIэпыкъуэгъу нэхъыжь Кодзоевэ З. А.
2014 гъэм мазаем и 7-м	Прохладнэ къалэ	Сыхьэтыр 13-16-хэм	КЪР-м и прокуратурэм и къудамэм и унафэщI Жамырзэ А. В.
2014 гъэм мазаем и 7-м	Лэскэн район	Сыхьэтыр 9-11-хэм	КЪР-м и прокурорым и дэIэпыкъуэгъу нэхъыжь Неботовэ О. Г.
2014 гъэм мазаем и 7-м	Май район	Сыхьэтыр 11-14-хэм	КЪР-м и прокурорым и дэIэпыкъуэгъу нэхъыжь Луценкэ В. Г.
2014 гъэм мазаем и 7-м 2014 гъэм гъатхэпэм и 21-м	Тэрч район Дзэлыкъуэ район	Сыхьэтыр 11-14-хэм Сыхьэтыр 10-13-хэм	КЪР-м и прокурорым и дэIэпыкъуэгъу нэхъыжь Логвин С. Л.
2014 гъэм мазаем и 21-м 2014 гъэм накIыгъэм и 16-м	Налшык къалэ Шэджэм район	Сыхьэтыр 10-13-хэм Сыхьэтыр 10-13-хэм	КЪР-м и прокурорым и къудамэм и унафэщI Мизиев М. Т.
2014 гъэм гъатхэпэм и 5-м	Шэджэм район	Сыхьэтыр 11-14-хэм	КЪР-м и прокуратурэм и къудамэм и унафэщI ЗекIуэрэй З. Хъ.
2014 гъэм гъатхэпэм и 7-м 2014 гъэм накIыгъэм и 15-м	Дзэлыкъуэ район Аруан район	Сыхьэтыр 11-14-хэм Сыхьэтыр 11-14-хэм	КЪР-м и прокуратурэм и къудамэм и унафэщI Къаскъуэ А. Ф.
2014 гъэм гъатхэпэм и 14-м 2014 гъэм накIыгъэм и 16-м	Шэджэм район Шэрдж район	Сыхьэтыр 14-17-хэм Сыхьэтыр 14-17-хэм	КЪР-м и прокурорым и къудамэм и унафэщI Чеченов Б. Ш.
2014 гъэм гъатхэпэм и 27-м 2014 гъэм мазлъыхьыым и 9-м 2014 гъэм мазлъыхьыым и 16-м	Iуащхьэмахуэ район Бахъсэн къалэ Бахъсэн район	Сыхьэтыр 10-12-хэм Сыхьэтыр 10-12-хэм Сыхьэтыр 10-12-хэм	КЪР-м и прокурорым и дэIэпыкъуэгъу нэхъыжь Соттаевэ Ж. Т.
2014 гъэм мазлъыхьыым и 18-м 2014 гъэм мэкъуэгуэгъуэм и 20-м	Налшык къалэ Прохладнэ район	Сыхьэтыр 11-13-хэм Сыхьэтыр 11-13-хэм	КЪР-м и прокуратурэм и къудамэм и унафэщI Мэсей А. Хъ.
2014 гъэм накIыгъэм и 14-м	Дзэлыкъуэ район	Сыхьэтыр 10-13-хэм	КЪР-м и прокуратурэм и къудамэм и унафэщI Шурдым А. Ю.

Къэбэрдей-Балъкъэрым архитектурэмкIэ и министерствэм щыщыIэм и 23-м щекIуэкIащ УФ-м щыхь зиIэ и уухаIуэ, псэужьмэ зи ныбжьыр илъэс 80 а махуэм ирикъун хуея Бетрожь Къазбулэт и фэеплъ пшыхь.

ЕГЭ-м ехьэлIа Iуэхугъэхэр зэрыщекIуэкIыным ехьэлIауэ ахэр щIыхьэпIэм къыщалъхуэнущ.

Илъэс кьэзи хуэдэу, лэжьэнущ Апеллящ комиссэр. ЕГЭ-р зэрекIуэкI хабзэм, экзаменыр зэрекIуэкIамкIэ е абы ипкъ иткIэ хуагъэува баллхэмкIэ мыарэзымэ, абы хэтхэм хуитыныгъэ яIэщ апхуэдэ тхылъ а комиссэм ягъэзащIу. Ар хэплъэркъым къызэралъытэ материалхэр (КИМ) зэрызэхэлъым е экзаменыр зытым хабзэр къызэрызэпиудам ехьэлIа Iуэхугъэм.

ЕГЭ-м ехьэлIа къызэрапщытэ материалхэр абы ипэ кьыкIуэу жылагъуэм щызэфIемыкIыным хуэгъэза IуэхугъэщIэхэри хэлъынущ мыгъэрей экзаменхэм. Апхуэдэу КИМ-хэр экзаменхэр щекIуэкIыну щIыпIэхэм ар щIидзэным сыхьэт бжьыгъэ ебзыхьэкIа иIэщу зэрыIэрагъэхьэнэр. Абы хэт кIэлъплъапльхуэхэмри ебзыхэр щIыпIэхэри экзаменым ипэ къикуэу Iэщагъэ аращ. Емузым къыхигъэщащ Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмрэ я Iэнатlэм къыщIэлъыныкIэ федеральнэ къулыкъущIапIэм и лIыкIуэхэр, федеральнэ кIэлъплъапльхуэхэм 2014 гъэм ЕГЭ-р щекIуэкIыну щIыпIэ къэс зэрыщылажьэнэр, апхуэдэуи экзаменыр зэрызэхэт Iыхьэхэм щыщу «С»-р ди республикэм ирахьу, нэгъэщI щIынальэм къызэрыщапщытэнэр, къинэмыщIауэ, балл пIьагъ (81-м щIигъу) зэрыгъэфащэ лэжьыгъэхэм мызэ-мытIэу зэрыхэпльэжьынур.

- Мыгувэу къызэдгъэпэщынущ хъыбарегъащIэ Iэнатlэхэм я лэжьакIуэхэмрэ ЕГЭ-м и къыдзэгъэпэщащIуэхэмрэ я пресс-конференц. Апхуэдэу Налшык щедгъэкIуэкIынущ экзаменхэм ятеухуа республикэпсо адэ-анэ зэхуэс. ИужькIэ апхуэдэ зэIущIэхэр щыIэнущ районхэм, къалэхэм, кьуажэхэм, школхэм. Абы теухуа класс сыхьэт хэхахэри ирагъэкIуэкIынущ, - дыщIигъуащ Емузым. - А лэжьыгъэ псори зыхуэунэтIар зы Iуэхугъуэ нэхъыщхьэрщ: Зыуэ щыт къэрал экзаменхэр ди республикэм къызыхуэтыншэу, хабзэ зубзыхуэхэм тету, гъэпцIагъэрэ хьэгъэщащэрэ хэмылъу егъэкIуэкIынущ. Экзаменым хэт псоми: ерджакIуэм, егъэджакIуэм, ахэр щекIуэкI щIыпIэхэм я унафэщIхэм, жылагъуэ кIэлъплъапльхуэхэм, адэ-анэхэм - хьэкъыу ятпхIыкIуэ щытын хуейщ ЕГЭ-м епха я пщэрыльэ къалэнхэр ныкъусаныгъэншэу зэрыщIэлъыныкIэ жэуап нэс зэрэзыхьэр.

Министрым и къалэнхэр зыгъэзащIэм ищIа докладыр щызэпкърахащ зэIущIэм. КIуэкIуэ Юрий тригъэчыныхьащ ЕГЭ-м тэмэму зыхуэгъэхьэзырыным епхауэ зи къалэнхэр нэсу икIи и чэзуэм зымыгъэзащIэ къуалыкъуэIэхэм я щIэ-уныдзкIэ къыщIэлъыкIуэр, а къэралэ экзаменым пыщIа лжьыгъэхэр КЪР-м и Правительствэм, абы хэт псоми мы зэманым къапэщылъ Iуэхугъуэ нэхъ инхэм зэращащIи къыхигъащащ.

Емузым жиIаужи пащIу, ахэр зэпкърахьу зэхуэсым кьыщыпсэлъащ КЪР-м и Парламентым Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и комитетым и унафэщI **Дадэ Муэсэд**. Жылагъуэ палатэм и Нэхъыжьхэм я советым хэт **Гулиевэ Валентинэ**. Абыхэм жаIащ экзаменым комиссэхэм я унафэщIхэми жылагъуэ кIэлъплъапльхуэхэми, ЕГЭ-м хэт адрей кьулыкъущIэхэми хуэдэу, абы и къызэгъэпэщыкIэмрэ егъэкIуэкIыкIамкIэ жэуап яхьын зэрыхуейр.

Къэрал IуэхуI IуэхугъэмкIэ министру КЪР-м щыIэ **Васильев Сергейрэ** УФ-м и Следственнэ комитетым КЪР-м щиIэ Iэнатlэм и унафэщI **Устэ Валерэрэ** зэIущIэм кIэщIу щытепсэлъыхьащ ЕГЭ-м 2013 гъэм ди республикэм зэрыщекIуэкIам хэпльэ ныкъусаныгъэхэм, хабзэр къыздэпэщащIуахэм епха къалэта Iуэхугъэм хабзэхъумэ органкэр зэрыхэпльэм, следственнэ къэпщытэныгъэхэм зэрыпащIам, хабзэм пщIэ хуэзымыщIэтхэнэми хуэфэщэн кьудэ зэрыгралъхьэнум.

Зэхуэсым и лэжьыгъэм жыджэру хэтащ **Чеченов Ануар, Храмов Константин,** ГъуэджэхэмкIэ Кавказ Ищхьэрэ институтым и ректор **Рахаев Анатолий** сымэ, нэгъуэщIхэри.

Зытепсэлъыхьа IуэхугъуэхэмкIэ унафэ хэхахэр зэIущIэм къыщащтащ. Ахэр яхуэгъэзащ КЪР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм, республикэм и къалэ, район администрацэхэм, КЪР-м щIэ хабзэхъумэ Iэнатlэхэм я унафэщIхэм, апхуэдэу КЪР-м и Жылагъуэ палатэмрэ ЕГЭ-р 2014 гъэм республикэм щегъэкIуэкIыныкIэ КЪР-м и Правительствэм и нэIэм щIэту лажьэ лэжьакIуэ гупымрэ (унафэщIыр Марьяш Иринэщ). Унафэхэр гъэзэщIа зэрыхъум кIэлъплъапльхуэ КЪР-м и Правительствэм и Унафэщ Храмов Константин.

ЖЫЛАСЭ МариТ.

Жылагъуэ палатэм щыхэплъэнущ

● Бахъсэн къалэ

Бахъсэн къалэ администрацэм и лIыкIуэхэм, щIыпIэ самоуправленэмкIэ советым и депутатхэм, жылагъуэ организацэхэм я унафэщIхэм, цIыхухэм я къэзыухьэу щIыналъэ Iуэхугъэ Iэ щIыпIэ, егъэджэныгъэмкIэ департаментым, «Галактика» щIалэгъуалэ центрым и Iэщагъэ Iэхэм рабочэ Iэщагъэм и пщIэр къэIэтыжынымрэ Iэнатlэщхэр къызэIуихынымрэ пыщIа Iуэхугъуэхэр зэпкърахащ.

КЪАПЭ администрацэм и Iэтащхьэм и къалэнхэр зыгъэзащIэ Хьэщтакъ Сулътlан зэрыжиIамкIэ, щIэблэ гъэзэщIа гъэсэныр сабий садхэмрэ еджапIэхэмрэ Iэщагъэм щегучрыкI хуейщ, апхуэдэу къыдгъэкIуэ зыгъэпсэхуэгъуэ лъэхъэнэм ильэс 14-м нэс зи ныбжь школапIэхэм папщIэ къыхалъхьэну «автобусым и шофер», «штукатур» щIыналъэ зэхьэзэхуэхэм колледжым щедгъэжэн «Кадрхэм я кIыщ», «Пщэдей и билет» жыхуиIэ темэхэмкIэ сочиненэжэр ирагъэтх. Профессиональнэ Iэзэгъыми кIэ урысейпсо зэпеуэм хьыкъу къыхалъхьэну «автобусым и шофер», «штукатур» щIыналъэ зэхьэзэхуэхэм колледжым и студентхэр хэлъынущ.

Мэзло Руслан колледжым и егъэджакIуэхэр кьыхуригъэджащ щIалэгъуалэр Iэщагъэхэм тетIэгушхуэным, Iэнатlэхэм хэгъэзэгъэным щыщIэныгъэ хуэзыгъэгъэнущ. Ар мазаем екIуэкIынущ.

ДРОГУЭ Артур.

Зэхьхьэр щекIуэкIым.

Щад Чопей

Кубра

Зауэм гущІэгъу ищІэркъым

● Гукъэкіыжхэр

Сыту зауэ гущІэгъуншэт Хэкум и кьурмакьейр щызубыдыкІар! ТхьэмыщкІагъэ, лІэныгъэ, гуауэ, нэпс - араща абы лъэпкым кьыхуихьар. Лъхъэ зимыІэ щыхухэр хэкІуадэрт, сабийхэр, щыхуфэхэр щІэгъэкъуэнышэу ебанэрт. А пСор ильэгъуащ си анэшхуэм и анэ Кубра.

АР щЫПСЭУА Мэлгъэбэгъ кьуажэ щыІкІум «и нэгу» щІэкІам теухуащ мы тхыгъэр. Абы сыщызыгъэгъуэзар си анэмрэ си анэшхуэмрэщ.

Мэлгъэбэгыр Осетие Ищхьэрэ-Алание Республикэм хеубыдэ, ауэ кьуажэр зыуэхуауэ щытар Тэрч районым хыхьэ Кьаншыуей кьуажэм икІа щыхуэрт. Уэзэкъэпсэн хуэдэт щыпІэр: губгъуэр занщІэт, хуитт, щыдагъэ зыщІэль щынальэт. Щыхуэм яхуэфыкн хуэдэт щыпІэр. Жызумей, мыІэрысей, пхъэгульеей, кхьужьей жыг хадэхэр зэрагъэпэщат. Кьуажэр зыуэхуаэм яхэтащ си анэшхуэм (Зафирэ) и адэ-анэ Щад Чопейрэ Кубрарэ. Чопей, Щад Мырэз и кІуэр, бригадиру ильэс куэдкІэ колхоз лэжьыгъэм хэтащ. Щыхуэр гуапэу, гуъурпІуэу щытауэ жаІэж ар, Кубра (Мэкьуауэхэ япхъут) щыхуэ вэгъэзгъэуу, псоми хуэІэзэу зэгурыкІуэрт. КьурІэн еджэрт, диныр иІыпЗт, апхуэдэуэри дэным хуэІэкІуэкІуэт: уагъэ ящІт, щыхуэху джанэ, цей, баш-лькъкъ, хьыдан вакъэ ядт. Жэмыфэ, хывыфэ игъэгъуртри, ахэр вакъэ лъэгу ищІырт. Чопейрэ Кубрарэ Мэлгъэбэгъ унагъуэ щыхьат, быних зэдагъэтауэ яІэт. Си анэшхуэм и анэм зы шыпхъуэ зы дэлъхуэр иІащ - Хьамсинэрэ Мусэрэрэ... Сэри мы хьэкІабарым си гукъэкІыж кІапэльапэхэм сыхуеишэж. Дыгъуаэз хуэдэщ ар - иджкьри сысабийуэ Мэлгъэбэгъ сыздашэжамэ, пІэцыж сыщІэльадэрти, пІэкІмэс бабэ (Кубра арат дыззрелдэжр) Іэплъэ єсшэкІырт... ЩІыб хэкІкуклэ игъажьэу щыта щакхъуэ Іэфыр-щэ?! Ари куэдым ягу кьынащ.

Зауэр кьэхьеяуэ щІыхухьхэр щыдашым, Чопей ипэ итхэм ящыщу зауэм Іухьащ. Тэрч Іуфэм кхъуафэжьейкІэ Іуащырт щІыхуэхэр. Чопей и пхъкъуэ Іэльныкъуэр ящыІ ящыІ ящыІ

Уэрэдыр тхылъыфIым хуэдэщ

● ЩIэныгъэлIым и псалъэ

**Сыт хуэдэ уэрэд къежьэми, зы щхьэусыгъуэ гуэрым пыщIауэ щытын хуейщ. Дызэрыщыгъуазэщи, дэтхэнэ зы лъэпкъми и гъащIэм, и псэукIэм къыщыхъуэ Iуэхугъуэзухъэм ахэр къагъэщI. ЩIхьэусыгъуэ гуэрэ лъабжьэрэ имыIэу зы адыгэ уэрэди щыIэу къыщIэкIынкъым. Зы Iуэхугъуэшхуэ гуэр кьыззрыхъуу, ар хуэзхалъхьэ хабзэт. Адыгэ Iуэрыдуагъэм апхуэдэу ди дежь кIихьэсар куэд дыдэ мохъу. 1941 - 1945 гъэхъэм екIуэкIа Хэку зауэшхуэ лъапсэфыхьым теухуа уэрэд куэди яусац. Ар кьыхэкIащ лъэпкъыбэ къэралышхуэм и щIыхуэм кьатепсыхауэ щыта лъапсэрых заузшхуэм, щIыхьэм ишэча гугъуехьымрэ хьэзабымрэ, зэрихьа щIыхьыжьыгъэм, лъэпкъ зэмыплъыкIуэхэм якI итха зэныбжьэгъуэм, къуэшыгъэм, щIыхугъэ лъагэм, гъагъныгъэ кьабзэм икIи нэгъуэщI Iуэхугъуэхэмк. Уэрэдхэм ящыщ щIалэгъалэ ди бзаджэм псэемыблэжу, лIыхъужьыгъэ кьагъэлъагъуэу езэуа ди щIалэ хахуэхэр.

ХэКУ заузшхуэр нэужым, хутэныгъэхэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр институтым щIэныгъэ экспедицэ иригъэкIуэкIащ. А Iуэхум хэтхэм ятхыжащ зауэ зэман гугъуэсыгъум яуса уэрэд, гъыбзэ куэд, хъыбар гъэщIэгъуэн зыбжанэ.

Хэку заузшхуэм и зэманым яуса уэрэдхэр лIэужьыгъуэ зыбжанэ мохъу. Ахэр гуп зыплIытхуу бгуэш хъунущ. Япэ гупым хэгъэхьапхъэщ лIыхъужьыгъэм теухуа уэрэдхэр («Къардэн Къубатий», «Жамборэ Щэуал», «ГъущIынэ Гъузер», «Нобэ къэралыр кьыводжэ», нэгъэущIхэри). ЕтIуанэ гупым хэбгъэхьэ хъунущ гъыбзэхэр («Зауэм хэкIудам и гъыбзэ», «Къуп Барэсбий и гъыбзэ», «Марем и гъыбзэ», «Салим и гъыбзэ», «Урысхэ Мухьэрбий и гъыбзэ», нэгъэущIхэри). Ещанэ гупым хьубжэ хъунущ уэрэд гуузхэр («Зауэр кьыззрежьэу пэублэ сищIащ», «Мухьэмэд щIыкIу мыгъуэ», «Залымхъаныр сыту кIуэдыкIейт», «Iэдэм и уэрэд», нэгъэущIхэри). ЕплIанэ гупым хэгъэхьапхъэщ лъагъуныгъэ уэрэдхэр («Губгъуэм ит тхъэрыкIуэ», «Зумадин», «Лъагъуныгъэм дегъэчеш», «Мишэ, Мишэ щIалэ», «ПэфIыщIэ», «Си Борис», «ЩIалэ фIыцIэ», «ЩIалэ къуапIэ щIыкIу», «ЩIалэ нэ кьуэлэн», «Юрэ нэ кьуэлэн» жьыхиIэхэр, нэгъэущIхэри).

«Iэзэм зэгъэкIуа щIалэм и уэрэд» жьыхиIэм хъыдджэзым мыпхуэдэу щыжеIэ: «Шынелыщхъуэрэн уэ пхуэкIыхьщ, сэ зи гъащIэр кIыхь схуэхъуныр арэп щIалэуэрэ езгъэжьащ. Шыгъуэ щIыкIур уогъэджэгу, Сэшхуэ жаныр уэ бгъэджэгуу лейтенантуэ уежьэжащ». ПэгъэущI зыгуэрми зи щIалэр заузым щIыIэу абы пэплъэ хъыджэбзыр щоГуаасэ: «ПыIэ фIыщIэ мыгъуэри уи щыгубгъэщI. Дуней губгъуэ мыгъуэри кьызоплъхьхри, Фыщ1уэ сIъагъу мыгъуэри си гум кьызхьэм, Си щIхьэр зесхьэрэ сэ сокIуэж мыгъуэ. Сэ сефа мыгъуэурэ сымычэф, Сысымаджэуэрэ Iей сымыхьу, Лъагъуныгъэ мыгъуэм сигъэгъуащ».

Лъагъуныгъэ гуащIэм «игъэгъуа» хъыджэбзыр пэщIым макIуэри гъуджэм йопIъ, зоплъыжри и фэр макIуэ, йотIысхэри и щIалэм и гугъу ещI, кьотэджыкIри мэгупсысэ, мэгуЕ, магъ, мэусэ. Апхуэдэурэ и махуэхэр егъаджIуэ, гукъыдэж лъэпкъи дэрэжьэгъуи имыIэу.

1949 гъэм, Гуманитар къэ-

Мы уэрэдым инкъуIкI макъамэ гурыхь иIэу (щIэлъу) жаIэгъащ Къардэнгъущ! Зыраримкуэ Пасю Заурэр. Зэхуэмыдэ макъамитIкIэ жаIэу ар экспедицэм хэтахэм Шордакъ кьуажэм щрагъэтхащ Тхъэмокьуэ Чабхъанрэ Гуащ Жеанрэ. Уэрэдыр пэщIэкэм тетхауэ Гуманитар къэхутэныгъэхэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр институтым и гъэтIылъыгъэхэм хэтщ.

Етхуанэ гупым хэбгъэхьэ хъунущ ауанышI, гушыIэ уэрэдхэр («Джанэ хужь фIеяльэ», «Салимэ пшынэ еуэнущ», «Си Тамарэ, умыделэ», «Уэлэхьи, уизгъэкIыжынум», «Хьыдджэбз щхьэхыпэм и щхьэкIэ и гугъу щытIащи, мыбдежми къытедгъэзэнкъым.

Хэку зауэшхуэм и зэманым яуса уэрэдхэм щыщ зыхэта 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шуудзэм теухуауэ КIыщокъуэ Алим итха «Нобэ къэралыр кьыводжэ» жьыхиIэр.

Хэку зауэшхуэм и зэманым яуса уэрэдхэм щыщ нэхъ пасэу щытыр «Салтанатрэ Iалъэ купщIафIэрэ зыщIэхъуэм щыщIэм щыщ зыхэта 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шуудзэм теухуауэ КIыщокъуэ Алим итха «Нобэ къэралыр кьыводжэ» жьыхиIэр.

Хэку зауэшхуэм и зэманым яуса уэрэдхэм зэрыщIэтхьэ щIыщIэдзауэ щыIэ щIэблэм папщIэ Iэ уэрэдыр. Зы щхьэусыгъуэ гуэрэ Хэку зауэшхуэм ирамыджауэ къуажэм дэс щIалэм мыпхуэдэу хуауасащ:

«Уэ сыпхуэдэтэм, тIэкIу сыукIытэнти, Анэ кIэ кьуэгъым сыкьыкьыжькIынт, Бийм и быдапIэр зэтескъутэнти, Орден къэсхъыни сыкьэкIуэжьынт». НэгъуэщI мыпхуэдэ уэрэд зыбжанэм ящхьэкIэ и гугъу щытIащи, мыбдежми кьытедгъэзэнкъым.

Хэку зауэшхуэм и зэманым яуса уэрэдхэм щыщ зыхэта 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шуудзэм теухуауэ КIыщокъуэ Алим итха «Нобэ къэралыр кьыводжэ» жьыхиIэр.

Хэку зауэшхуэм и зэманым яуса уэрэдхэр («Салтанатрэ Iалъэ купщIафIэрэ зыщIэхъуэм щыщIэм щыщ зыхэта 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шуудзэм теухуауэ КIыщокъуэ Алим итха «Нобэ къэралыр кьыводжэ» жьыхиIэр.

Уэрэдыр Iей зыщIэ